

adoption & samfund

Låsby, 8. december 2020

Store retssikkerhedsmæssige problemer på adoptionsområdet

Regeringen ønsker at fokusere mere på nationale adoptioner, herunder at øge antallet af tvangsfjernelser og tvangsbortadoptioner, jf. Statsministerens nytårstale og efterfølgende udtalelser fra Social- og indenrigsministeren, herunder udtalelserne i åbent samråd i Folketinget, den 22. oktober 2020.

Adoptions & Samfund ønsker på den baggrund af gøre opmærksom på, at det kan konstateres, at der er en række bekymrende retssikkerhedsmæssige problemer i forbindelse med regeringens ønske. Det gælder især på området for national adoption, hvor der er en manglende sikkerhed for den nødvendige adskillelse mellem de forskellige myndighedsinstanser i adoptionsprocessen.

- På området for national adoption er rollerne blandet helt sammen. Tilsyn og formidling foregår i samme instans. Det finder vi meget foruroligende og uhensigtsmæssigt set i lyset af den udtalte ønskede stigende mængde af nationale adoptioner. Hertil kommer den generelle opfattelse af en stærkt dalende tillid til de danske myndigheder og kontrolinstanser, en tillid der som bekendt er i frit fald de seneste dage.
- Hvis ikke vi bliver meget bedre til at støtte og udvikle national og international adoption som god mulighed, åbner vi døren for rugemoderskab og andre gråzoner, som menneskerettighedsmæssigt er en udnyttelse af kvinder.
- Nationalt adopterede og deres familier får slet ikke samme tilbud om løbende rådgivning og vejledning fra erfarne rådgivere, som man tilbyder ved internationale adoptioner. Det bør selvfølgelig straks ændres.

Sammenblanding af kompetencer giver tab af retssikkerhed

Kompetencen til at træffe afgørelse om adoption uden samtykke blev i 2019 flyttet fra Familieretshuset til Ankestyrelsen. Det har derfor udviklet sig til at være samme myndighed, der er klageinstans for afgørelser om tvangsanbringelse, 1. Instans for afgørelser om tvangsadoption og som også står for selve placeringen af barnet i en dansk familie.

Det er ganske vist Adoptionsnævnet, der i medfør af loven administrerer national adoption og udvælger den familie, som skal adoptere et barn uden de biologiske forældres samtykke. Men det er Ankestyrelsens adoptionskontor, der varetager sekretariatsbistanden for Adoptionsnævnet og behandler adoptionsager uden samtykke.

Der er brug for en meget mere ensartet tilgang til adoption

Ankestyrelsen har længe stået for et veldokumenteret, godt og forsvarligt tilsyn med internationale adoptioner til Danmark. Sammenlignet med resten af verden ligger vi derfor helt i top hvad angår sikkerhed og kontrol, og der er en helt tydelig adskillelse mellem den del af opgaverne, der relaterer sig til afgørelser og tilsyn, og den del der vedrører selve formidlingsopgaven. Det er et sundt forvaltningsretligt princip.

Der er imidlertid stor forskel på formidlingen af børn til international adoption i forhold til nationale adoptioner, der i vid udstrækning fortsat foregår som i den gamle Mødrehjælps dage. Det vil sige at godkendelse og formidling de facto finder sted i samme instans.

Vi mener, at der er omgående brug for at skabe en mere ensrettet tilgang til adoption som familieform, som efter vores opfattelse bør foretrækkes frem for surrogatmødre.

Én samlet indgang

Adoption & Samfund foreslår derfor at placere opgaven med at administrere nationale adoptioner i en formidlende organisation, således at den fremover kommer til at stå for formidlingen af ansøgere til såvel national som international adoption.

Desuden anbefaler vi, at Adoptionsnævnet fremover træffer afgørelse om den endelige placering af barnet på baggrund af en indstilling fra den formidlende organisation.

Vi mener, at denne løsning er den rigtige, også fordi den formidlende organisation, som eksempelvis i dag er DIA, har de nødvendige faglige og sociale kompetencer samt den nødvendige erfaring med rådgivning af familier. Det er vigtigt at fastholde og anvende denne erfaring og specialviden, som er afgørende for en vellykket adoption.

Samtidig sikres, at alle ansøgere vil opleve og gennemgå fuldstændig den samme og ligeværdige proces, baseret på tydelig ansvarsfordeling i opgavevaretagelsen, hvilket vil sikre, at den fornødne retssikkerhed altid er til stede for alle parter i adoptionsprocessen. Dette er desværre ikke tilfældet i dag.

Retssikkerhedsmæssigt betænkeligt

Det er Adoption & Samfunds klare opfattelse, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, når samme myndighed både er klageinstans for kommunernes afgørelser om tvangsanbringelser og også er 1. instans for alle afgørelser om adoption uden samtykke og tilmed ansvarlig for formidlingen af alle nationale adoptioner. Dertil kommer, at der ikke i dag er et uafhængigt tilsyn med formidlingen af nationale adoptioner.

Af hensyn til retssikkerheden for børnene og deres familie, er det efter vores opfattelse indlysende, at der hurtigst muligt bør etableres en skarp adskillelse af myndighedsopgaverne, dvs. de opgaver der relaterer sig til at træffe afgørelser i et juridisk univers, fra de opgaver der relaterer sig til formidlingsopgaven, herunder administration af den nationale liste.

Fordele:

- Retssikkerhedsmæssigt forsvarlig adskillelse mellem de to instanser sikres. Det vil sige; adskillelse af den del af opgaverne, der relaterer sig til afgørelser og tilsyn og den del der omfatter formidlingsopgaven
- Sammenblanding af roller undgås.
- Bevarelse og sikring af at et af verdens bedste og mest sikre tilsynssystemer også kommer at omfatte nationale adoptioner
- Øget robusthed og sikring af vedligeholdelse af kvalitet og kompetencer i den formidlende organisation
- Fortsat mulighed for familiedannelse gennem national adoption og international adoption giver danske barnløse en bredere vifte af muligheder for at danne familie uden at skulle ty til ulovlige veje som rugemoderskab, som menneskerettighedsmæssigt er krænkende og udnyttende i forhold til kvinder.

Med venlig hilsen
Michael Paaske
Formand, Adoption & Samfund